

de Valeriu Moisescu

● Pe portretul unui cetățean, mai mult sau mai puțin ilustru — tînărul Giotto, vrînd să se amuze, a pictat într-o bună zi o muscă, plasînd-o în mărime naturală direct pe nasul personajului.

La un moment dat, dînd cu ochii de ea, maestrul său, Cimabue, s-a străduit zadarnic s-o înlătore, pentru ca în cele din urmă, agasat, să încerce chiar s-o vîneze!

Gluma a devenit, cu timpul, un artificio folosit uneori cu succes de o serie de pictori ai secolului XV (Carlo Crivelli în „Fecioara cu pruncu”, maestrul din Frankfurt în „Autoportret cu sofia”), probabil în dorința de a obține, printr-un efect de „înșelare a ochiului”, un surplus de autenticitate; numai că, ulterior, comentatori „avizați” s-au simțit obligați să acorde muștei o semnificație, și astfel, dintr-o simplă glumă, nevinovată muscă s-a transformat, în imaginația acestora, într-un simbol al morții și descompunerii.

Atribuirea, de către unii receptori ai actului artistic, de semnificații inexistente în intenția creatorului este lozindul său un act de „creație”, marcînd în orice caz o predispoziție spre fantazare care aruncă o anumită lumină nu atît asupra operei, cît asupra obsesiilor comentatorului; simțindu-se poate cu musca pe căciulă, acesta se hazardează cîteodată să descopere sensuri ascunse acolo unde nici nu poate fi vorba de așa ceva!

*

● După îndelungate și sterile polemici între dramaturg și regizor, fiecare disputîndu-și supremația în teatru, s-a ajuns, se pare, la o etapă de acalmie. În schimb unii dramaturgi adoptă o poziție nu numai comodă, ci de-a dreptul deconcertantă: recunoscînd fără limite rolul creator al regizorului în elaborarea spectacolului, aceștia se mulțumesc să predca teatrului un morman de pagini dactilografiate, în care o serie de indivizi, diferențiați doar prin nume, discută cîte-n lună și-n stele, intrînd în scenă la întîmplare și

dispărînd pe nesimțite. În numele unei „construcții libere”, se neglijează orice urmă de construcție, în numele „complexității” și „ambiguității”, claritatea se încețoșează, contururile se pierd, totul devine prolix și stufos.

Recunoscut drept creator cu puteri depline asupra spectacolului, regizorul este chemat să taie, să adauge, să schimbe, să inverseze, să insereze, să restructureze, să contureze un material inform, cu scopul de a însufla viață unor umbre și coerență, confuziei.

Din fericire, această tendință începe să piardă teren, căci investiția de efort și talent în asemenea „producții” nu numai că nu folosește nimănui, dar e de-a dreptul păgubitoare.

*

● Deseori se confundă concepția regizorală cu viziunea regizorală; poate din pricină că deși e vorba de două noțiuni diferite, ele se întrepătrund, condiționîndu-se și determinîndu-se reciproc. Interdependența lor nu exclude, ba chiar presupune inevitabile antagonisme, viziunea încercînd să scape din chingile sau de sub controlul concepției, care în aparență poate sufoca fantazia, dar, de fapt, direcționînd-o, o stimulează prin delimitare.

Un spectacol valoros nu poate avea „concepție sau măcar viziune” — după cum se exprimă un critic; cele două noțiuni sînt atît de strîns legate încît formează un tot, un întreg indestructibil, neputîndu-se stabili cu exactitate care dintre ele o determină pe cealaltă.

*

● Artistului profesionist, talentul nu-i mai este suficient, căci el, depășindu-și „chemarea”, transformă vocația în obsesie.

Poate părea paradoxal, dar artistul profesionist nu creează pentru a exista, ci există pentru a crea. Acest fapt îl face să se simtă întotdeauna liber în fața oricăror constrîngeri, cu excepția celor izvorîte din sine însuși.